

РЕШЕНИЕ

№ 41

гр. Свиленград, 28.03.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

**РАЙОНЕН СЪД – СВИЛЕНГРАД, ПЪРВИ ГРАЖДАНСКИ
СЪСТАВ**, в публично заседание на двадесет и осми февруари през две
хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Живка Д. Петрова

при участието на секретаря Цвета Ив. Данаилова
като разгледа докладваното от Живка Д. Петрова Гражданско дело №
20225620100822 по описа за 2022 година

Ищецът Г. Г. Г. е предявил срещу ответника „СТИК – КРЕДИТ“ АД, ЕИК:
202557159, иск за прогласяване нищожността на клаузата на чл.46 от Общите условия към
склучения между страните Договор за кредит № 879718, поради противоречието ѝ със
закона (чл.26, ал.1, пр.1 от ЗЗД, вр. чл. 21, ал.1, вр. чл.19, ал.4 от ЗПК и чл.146, ал.1 от ЗЗП)
и с добрите нрави (чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД).

Ищецът твърди, че между страните бил сключен договор за паричен заем № 879718,
по силата на който ответникът му предоставил кредит в размер на 950 лв., изцяло усвоен, за
срок от 12 месеца, при годишен лихвен процент 36 %. В чл.17 от договора ищецът -
кредитополучател се задължил в срок до 3 дни от подписването му, да осигури действието
на трето физическо лице, изразяващо се в поемане на солидарно задължение в полза на
кредитора за връщане на всички дължими погасителни вноски, разходи и неустойки или
неотменяема банкова гаранция, съдържаща безусловно и неотменимо изявление на банката
да заплати на „Стик-Кредит“ АД всички задължения на кредитополучателя по договора за
кредит в срок от един работен ден, считано от датата, на която банката е получила писмено
искане от страна на „Стик-Кредит“ АД за заплащане на тези задължения. Описано било, че
срокът на валидност на банковата гаранция е най-малко 30 дни след падежа на последната
вноска.

В договора било уговорено, че третото лице /поръчител, солидарен длъжник/ следва
да посети някои от търговските обекти на кредитора в страната и да сключи с последния
изричен договор за встъпване в дълг /договор за поръчителство/, с който да се задължи
солидарно да отговаря, заедно с кредитополучателя за връщането на всички дължими суми
по договора, като със сключването на посочения договор, задължението на
кредитополучателя, съгласно същия член се смятало за изпълнено. В договора било
посочено, че третото лице /поръчител/ подлежи на предварителна проверка от страна на
кредитора с оглед на неговата възможност да поеме посочения солидарен дълг, поради
което то трябвало да отговаря на следните условия: навършена възраст - 21 години;
минимален осигурителен брутен доход - 1500 лв.; валидно трудово или служебно
правоотношение при последен работодател минимум 6 месеца; липса на записи в ЦКР
относно просрочил, под наблюдение, загуба и т.н.; да не е поръчител по съществуващ

кредит, в която и да е банкова или небанкова институция; да не е настоящ кредитополучател в „Стик-Кредит“ АД; служебна бележка за доход от работодателя за 6 месеца назад.

Във връзка с така посочените изисквания за обезпечение, в чл.46 от ОУ към договора било посочено, че при неизпълнението на това задължение, кредитополучателят дължи неустойка в размер на 0,9 % от стойността на всеки усвоен транш на ден, платима на падежа на всеки транш.

В резултат на договореното, за усвоен заем в размер на 950 лв., кредитополучателят заплатил на кредитора сума в общ размер на 2378.40 лв., разсрочено на 12 равни месечни вноски, всяка в размер на 198.20 лв., като в така посочения размер били включени главница в размер на 950 лв., лихва в размер на 238 лв. и неустойка в размер на 1190.40 лв.

Ищецът счита, че клаузата за неустойка е нищожна поради противоречието ѝ със закона и в частност чл. 21, ал.1 от ЗПК и чл. 146, ал.1 от ЗЗП, както и поради противоречието ѝ с добрите нрави (чл. 26, ал. 1, предл. 3 от ЗЗД). По своето същество оспорената клауза представлявала скрито възнаграждение за кредитора, което последният прикрил, обозначавайки го като неустойка. Изискванията за предоставяне на обезпечение на практика били неосъществими за кредитополучателя, особено предвид обстоятелството, че последният търсил паричен кредит в сравнително нисък размер (950 лв.). Предвид това, не само правно, но и житейски необосновано било да се счита, че потребителят ще разполага със съответна възможност да осигури банкова гаранция в размер на пълната усвоена стойност на кредита и дължимата възнаградителна лихва или поръчители, които да отговарят на многобройните, кумулативно поставени изисквания към тях. В тази връзка, поставяйки изначално изисквания, за които било ясно, че са неизпълними от кредитополучателя, кредиторът целял да се обогати допълнително с вземане, което обозначавал като „неустойка“. Същевременно, кредиторът не включвал т.нар. от него „неустойка“ към договорната лихва, дължима по кредита (в нарушение на чл.11, ал.1, т.9 от ЗПК) и към годишния процент на разходите (ГПР) (в нарушение на чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК), като стремежът му бил по този начин да заобиколи нормата на чл.19, ал.4 ЗПК. Посочването в договора за кредит на по-нисък от действителния ГПР, представлявало невярна информация и следвало да се окачестви като нелоялна и по-конкретно заблуждаваща търговска практика, съгласно чл.68г, ал.4 от ЗЗП, във вр. с чл.68д, ал.1 от ЗЗП. Тя подвеждала потребителя относно спазването на забраната на чл.19, ал.4 от ЗПК и не му позволявала да прецени реалните икономически последици от сключването на договора. Ищецът счита, че клаузата на чл.20 от процесния договор нарушава и изискванията на чл.143, ал.2, т.5 и чл. 147, ал. 1 от ЗЗП. Сама по себе си, така уредена, клаузата на чл.20 от договора противоречала на добрите нрави и добрите търговски практики, като илюстрирала директно уговорка във вреда на потребителя, която не отговаряла на изискването за добросъвестност и водила до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя, като задължавала последния, при неизпълнение на неговите задължения, да осигури обезпечение, да заплати необосновано високо обезщетение или неустойка (чл.143, т.5 ЗЗП). Наред с това, същата не била формулирана по ясен и недвусмислен начин, съгласно чл.147, ал.1 от ЗЗП, и не позволявала на потребителя да прецени икономическите последици от сключването на договора, по смисъла на чл.143, ал.2, т.19 от ЗЗП. Неустойката не била за неизпълнение на същинско задължение на длъжника по договора за заем, а на допълнително задължение за обезпечаване при неизпълнение. Непредоставянето на обезпечение не водило до претърпяването на вреди за кредитора, който би следвало да прецени възможностите на заемодателя да предостави обезпечение и риска по предоставянето на заема към датата на сключването на договора с оглед на индивидуалното договориране на договорните условия. Клаузата за неустойка била нищожна и на основание чл. 26, ал.1, пр.3 от ЗЗД като противоречаща на добрите нрави. Същата въвеждала възникването на неустоечно задължение не при неизпълнение на главното задължение (задължението за връщане на получения заем), а при неизпълнение на съпътстващо такова - непредоставяне на точно описано обезпечение, като размерът на неустойката е в размер почти, колкото отпуснатия заем. С оглед на това, неустойката

излизала извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. В настоящия случай, поради накърняване на принципа на „добрите нрави“ по смисъла на чл.26, ал.1, пр.3 от ЗЗД се достигало до значителна нееквивалентност на насрещните престации по договореното съглашение, до злепоставяне на интересите на кредитополучателя с цел извличане на собствена облага на кредитора. В случая, уговорената неустойка в размер на 1190.40 лв. дори надхвърляла стойността на отпуснатия заем - 950 лв. Клаузата за неустойка целяла заобикаляне на чл.33, ал.1 от ЗПК. С процесната клауза за неустойка в полза на кредитора се уговаряло още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение - недадено обезпечение, от което обаче не произтичали вреди. Подобна неустойка всъщност обезпечавала вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано от длъжника, но именно тези вреди се обезщетявали и чрез мораторната лихва по чл.33, ал.1 от ЗПК. Подобно кумулиране на неустойка за забава с мораторна лихва било недопустимо. Такава неустойка, дори и същата да била валидна, нямало да се дължи и на основание чл.83, ал.1 от ЗЗД.

Поради изложеното, ищецът иска съда да уважи предявени иск и да му присъди направените по делото разноски.

В указания му едномесечен срок, съгласно чл.131, ал.1 от ГПК, ответникът е подал отговор на исковата молба, с който оспорва иска като неоснователен. Ответникът не спори, че на 14.09.2022 година между „СТИК - КРЕДИТ“ АД, като кредитор, и ищеца Г. Г. Г., като потребител по смисъла ЗПК, бил сключен договор за потребителски кредит предоставен от разстояние с № 879718, по силата на който кредиторът предоставил на ищеца заемна сума в размер на 950 лв., срещу задължение за връщането ѝ съгласно Погасителен план. Не спори и че заемната сума е усвоена на същата дата, на каса на „Изипей“. Ответникът посочва, че процесният договор бил сключен от разстояние, като част от система за предоставяне на финансови услуги от разстояние, организирана от кредитора и при спазване на изискванията ЗПФУР и ЗЕДЕУ, като сключването на договора било иницирано от ищеца с попълване на електронна заявка за отпускане на кредит на сайта на Дружеството. Описва в отговора механизма на сключването на такъв тип договори, в това число, че след одобрението на подадената заявка, на електронна поща на ищеца били изпратени автоматично проект на Договор за потребителски кредит - кредитна линия сключен от разстояние № 879718 от 14.09.2022г., с приложение № 2 Погасителен план към него, Стандартен Европейски Формуляр (СЕФ) и Общи условия (ОУ). Въпросните документи съдържали предвидената в законите преддоговорна информация за желаний кредит, предоставена в ясен и четлив вид, на български език и при съблюдаване на приложимите нормативни изисквания. В проекта на договора за кредит и приложенията към него били посочени дължимите от ищеца суми, заявеният размер на главницата, брой и размер на месечните вноски, падеж, размер на лихвеният процент по кредита, ГПР, както и изискването за предоставяне на обезпечение. След запознаване е всички условия във връзка с кредита на 14.09.2022 година, ищецът натиснал бутона „Подпис“, с което последният изразил и своето недвусмислено съгласие за сключване на Договора. По този начин сключването на договора във формата на електронен документ било изцяло съобразено с изискванията на ЗЕДЕУУ, ЗПФУР, ЗПК и с всички други приложими нормативни документи. Относно спорната неустойка при непредоставяне на обезпечение, ответникът посочва, че такава неустойка не била начислявана и събирана от дружеството. Въпреки това счита, че тази клауза е валидна по следните съображения: На първо място, доколкото неустойката представлявала самостоятелен договор по смисъла на чл.8, ал.1 от ЗЗД, материализирана като клауза в договор, чието изпълнение обезпечава, то по отношение на нейната действителност не се прилагали разпоредбите на ЗПК и Директива 2008/48 , а общите условия на ЗЗД. В настоящият случай били налице всички предпоставки за възникване на задължението за неустойка. Неустойката се дължала от ответника, като неизправна страна по договора, тъй като била налице онази форма на неизпълнение, за която тя била уговорена, а именно - непредоставяне на обезпечение по договора. Видно от договора, неустойката се дължала единствено за периода, в който заемателят реално не предоставил обезпечение, а ако такова било предоставено впоследствие - спирало същата да се начислява. Тоест, причината за евентуалното начисляване на такава неустойка било

единствено виновното поведение на ищеца. Ответникът счита, че договореният размер на неустойката, като определен процент, изпълнявала предвидените в чл.92 от ЗЗД цели и не предвиждала неоснователно разместване на блага. Счита също, че вредите от неизпълнението на задължението за предоставяне на обезпечение били очевидни, доколкото при непредоставянето на обезпечение кредиторът бил лишен от гаранция, че неговото вземане някога ще бъде удовлетворено. Ответникът посочва, че нямало въведено законодателно изискване относно размера на неустойката, в т.ч. ограничение на максималният размер, като дори било прието, че нейният размер може да бъде и по-голям от размера на главното задължение. Доколкото по-големият размер на неустойката бил обусловен от бездействието на длъжника, то същият не можело да се приеме като изначално договорен в противоречие на добрите нрави. Освен това, дори да се приемело, че неустойката е прекомерна, то тя била действително задължение, което можело да бъде намалявано, без да отпада изцяло. Затова, ако се приемело, че процесната неустойка е прекомерно голяма, нейният размер следвало да бъде намален, а не цялата клауза да се обявявала за недействителна. На следващо място, ответникът счита, че включването на неустойката в падежните вноски е правилно, с оглед изискванията на закона, тъй като изрично било записано, че това е дължимата вноска само при неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение. Освен това, уговорената неустойка не излизала извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Не била налице и изначална невъзможност да се осигури в уговорения в договора срок поръчител, който да отговаря на посочените изисквания. Ищецът бил запознат с условията на договора, преди същият да бъде сключен, като същият не бил длъжен да сключва договора веднага, а разполагал с възможността първо да открие поръчител и след това да премине към подписването му. Знаейки, че няма да може да изпълни задължението си, ищцовата страна действала недобросъвестно, като по този начин нарушила чл.12 от ЗЗД. Ответникът поддържа, че процесната неустойка се начислявала само докато не бъде предоставено обезпечение, като същото можело да бъде предоставено, както преди подписването на договора, така и в процеса на неговото изпълнение. Позицията се на разпоредбата на чл.71 от ЗЗД, предвиждаща възможност задължението по договора да стане предсрочно изискуемо при непредоставяне на обещано обезпечение от страна на длъжника.

С доклада по делото, на основание чл.146, ал.1, т.3 и т.4 от ГПК, Съдът е приел за безспорно и ненуждаещо се от доказване обстоятелството, че на 14.09.2022 година между страните е сключен договор за потребителски кредит предоставен от разстояние (при условията на Закона за предоставяне на финансови услуги от разстояние), с параметрите, посочени в исковата молба, респ. страните по договора за кредит имат качеството съответно на потребител по смисъла на чл.9, ал.3 от ЗПК и на кредитор по смисъла на чл.9, ал.4 от ЗПК, както и обстоятелството, че кредитът е усвоен от кредитополучателя в пълен размер.

Съдът, като съобрази събраните писмени доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, намери за установено следното:

Предмет на спора е клауза в договор за кредит от разстояние. По отношение на тези договори, освен общите нормативни правила, установени със Закона за задълженията и договорите, намират приложение и тези, съдържащи се в Закона за предоставяне на финансови услуги от разстояние (ЗПФУР), Закона за платежните услуги и платежните системи, Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги и Закона за потребителския кредит.

Легалната дефиниция на този вид договори се съдържа в разпоредбата на чл.6, ал.1 от ЗПФУР, съгласно която договор за предоставяне на финансови услуги от разстояние е всеки договор, сключен между доставчик и потребител като част от система за предоставяне на финансови услуги от разстояние, организирана от доставчика, при която от отправянето на предложението до сключването на договора страните използват изключително средства за комуникация от разстояние - едно или повече.

По делото е представен договора за кредит № 879718 от 14.09.2022г. и Общите условия към него, свалени от системата на кредитодателя, който не носи подписа на

потребителя. Тъй като договорът за кредит е сключен под формата на електронен документ, последният, ведно с Общите условия към него, е представен по делото на хартиен носител на основание чл.184, ал.1 от ГПК. В договора за кредит са посочени личните данни на ответника – „Потребител“. Уговорено е, че сумата, предоставена по договора е в размер от 950 лв., при лихвен процент 36 % и годишен процент на разходите (ГПР) 42,58 %. Уговорен е срок за връщане на предоставения кредит 12 месеца, съгласно погасителен план – Приложение № 2 към договора. Видно от погасителния план, падежът на последната погасителна вноска е 14.09.2023г., а самата месечна вноска в размер на 198,20 лв. е формирана на няколко компонента: вноска главница, вноска фиксирана, месечна лихва и неустойка.

В раздел V, чл.17 от договора страните са уговорили в срок до 3 дни от подписването му, Потребителят да предостави на Кредитора едно от следните обезпечения: 1/. Да осигури действието на трето физическо лице, изразяващо се в поемане на солидарно задължение в полза на кредитора за връщане на всички дължими погасителни вноски, разходи и неустойки или 2/. Да предостави банкова гаранция, съдържаща безусловно и неотменимо изявление на банката да заплати на Кредитора всички задължения на кредитополучателя по договора за кредит в срок от един работен ден, считано от датата, на която банката е получила писмено искане от страна на „Стик-Кредит“ АД за заплащане на тези задължения.

Съгласно чл.46 от ОУ към договора, в случай, че Потребителят не изпълни задължението си за предоставяне на договореното обезпечение, същият дължи на Кредитора неустойка в размер на 0,9 % от стойността на усвоената по кредитите сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение.

По делото е представена и разписка за извършено плащане № 2000000318538351 от 14.09.2022г., издадена от ответника „СТИК КРЕДИТ“ АД, от която се установява, че на посочената дата ищецът Г. Г. Г. е получил сумата от 950 лв., преведена към EasyPay, с основание на превода – усвоен кредит № 879718. Фактът на усвояване на кредита в пълен размер е и безспорно установен по делото.

С оглед горното, а и доколкото по делото е безспорно установено, съдът приема, че между страните е възникнало облиционно правоотношение по силата на договор за кредит от разстояние.

Съгласно разпоредбата на чл.18, ал.5 от ЗПФУР, за договора за предоставяне на финансови услуги от разстояние се прилагат и чл.143 - 148 от Закона за защита на потребителите (ЗЗП).

С разпоредбата на чл.143, ал.1 от ЗЗП е дадена изрична дефиниция на неравноправна клауза в договор с потребител: Неравноправна клауза в договор, сключван с потребител, е уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя. Именно такъв е характерът на поетото в чл.17 от договора и чл.46 от ОУ към договора задължение за предоставяне на обезпечение, доколкото в случая очевидно потребителят е приел клауза, с която не е имал възможност да се запознае преди сключването на договора - чл.143, ал.2, т.10 от ЗЗП. В резултат на това той не е бил в състояние да прецени икономическите последици от сключването на договора, съставляващо още едно основание за неравноправието, по силата на чл.143, ал.2, т.19 от ЗЗП.

Съдът достига до този извод, тъй като клаузата за неустойка поради непредставяне на обезпечение води до скрито оскъпяване на кредита, като следва да се заплати сума, която съставлява сигурна печалба за кредитора, без да е налице насрещна престация от последния. По начина, по който е уговорено задължението за представяне на обезпечението, е обективно невъзможно то да бъде изпълнено. Освен това, видно от погасителния план, в погасителната вноска по договора за кредит е включена и изначално дължима неустойка. Поради това, съдът намира, че потребителят не би приел тази клауза, ако е знаел, че ще следва да заплати още веднъж стойността на кредита. Основната цел на посочената клауза е

да доведе до неоснователно обогатяване на Кредитора за сметка на Потребителя. Ето защо и предвид създаденото значително неравновесие между правата на потребителя и поетите задължения, и предвид факта, че няма данни клаузата за неустойка да е индивидуално договорена, а напротив – тя е в ОУ, съдът приема, че същата се явява неравноправна, поради което следва да бъде прието, че е нищожна.

Освен това, договореният ГПР е 42,58 %, като в договора не е посочено какви конкретни компоненти включва той, което обуславя невъзможност да се проверят индивидуалните компоненти и дали те са в съответствие с нормата на чл.19, ал.1 от ЗПК. По този начин не е спазена разпоредбата на чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК, поради което процесният договор е недействителен, на основание чл.22 от ЗПК, във вр. с чл.26, ал.1, пр.1 от ЗЗД, респ. на това основание е недействителна и клаузата за неустойка. Имайки предвид последиците на тази недействителност, съгласно разпоредбата на чл.23 от ЗПК, потребителят дължи връщане само на чистата стойност по кредита, като платените суми следва да бъдат отнесени за погасяването на главницата.

По така изложените съображения предявения иск се явява основателен и следва да се уважи.

С оглед изхода на правния спор и на основание чл.78, ал.1 от ГПК на ищеца следва да бъдат присъдени направените по делото разноски.

Ищецът, чрез пълномощника си, е поискал присъждане на разноски за осъществено безплатно процесуално представителство, на основание чл.38, ал.2, във вр. чл.38, ал.1, т.2 от Закона за адвокатурата (ЗА), за което е представил пълномощно и договор за правна защита и съдействие. Съгласно чл.38, ал.2 от ЗА, адвокатът на ищеца, осъществил безплатното представителство, има право на адвокатско възнаграждение в размер не по-нисък от предвидения в Наредбата по чл.36, ал.2 от ЗА (Наредба № 1/ 09.07.2004г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения). Ето защо и съобразно чл.7, ал.2, т.2 от Наредбата, ответникът следва да бъде осъден да заплати на адвоката на ищеца сумата 519,04 лв. – адвокатско възнаграждение по делото, както и сумата 50,00 лв. – внесена държавна такса.

Мотивиран от изложеното, Съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА за нищожна, поради противоречието ѝ със закона (чл.26, ал.1, пр.1 от ЗЗД, вр. чл. 21, ал.1, вр. чл.19, ал.4 от ЗПК и чл.146, ал.1 от ЗЗП) и с добрите нрави (чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД) по иска, предявен от Г. Г. Г., с ЕГН: *****, с адрес: гр. *****, срещу „СТИК – КРЕДИТ“ АД, с ЕИК: 202557159, със седалище и адрес на управление: гр. Шумен, пл. „Оборище“ № 13 Б, **клаузата** на чл.46 от Общите условия към сключения между страните Договор за кредит от разстояние № 879718 от 14.09.2022г.

ОСЪЖДА „СТИК – КРЕДИТ“ АД, с ЕИК: 202557159, със седалище и адрес на управление: гр. Шумен, пл. „Оборище“ № 13 Б, да заплати на адвокат Преслав Светославов Павлов, член на Софийска адвокатска колегия, с Булстат: 180639388, сумата 569,04 лв. (петстотин шестдесет и девет лева и 4 стотинки) – разноски по делото.

Банкова сметка, по която може да се преведе присъдената сума:

IBAN: BG47RZBB91551014243060 – В „Райфайзенбанк/България/“ ЕАД.

Решението може да се обжалва пред Окръжен съд - Хасково в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Свиленград: _____